

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

♦ אבות ב ♦

ערב שב"ק פרשת אמור תשעו

דברות קודש

כ"ק מרן רבינו שליט"א

ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, ולהלן בפסוק (כב, א, ב), כתב וידבר ה' אל משה לאמור דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקודשי ישראל וגו'.

ויש לדקדק בפסוקים האלו באמרו "אמור" ולא אמר ודיברת או וציית, וגם הכפל לשון שאמר "אמור" ואמרת, וגם מה שכתב הכהנים בני אהרן, האם אנו יודעים מי הם הכהנים, אם לא שהם בני אהרן. וכן להלן (בפסוק כב, א, ב) כתב דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקודשי בני ישראל וגו' ולא קאמר הכהנים.

והנה רש"י הק' כתב ליישב כמה מהדקדוקים שמה שאמר הכתוב אמו רואמרת הכוונה הוא להזהיר גדולים על הקטנים, ומש"כ בני אהרן הכהנים, הוא כדי להוציא את החללים וכן לאפוקי בנות אהרן, אבל בעלי מומין הם בכלל בני אהרן, וכשרים הם ויש בהם כל מצוות הכהונה.

והנה נפרש בעז"ה הפסוקים הק' בדרך רמז בעניני מוסר וחסידות, ומקודם נקדים להביא דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך ז"ע בספרו הק' נועם אלימלך שכתב לומר כך, שיש שני גווני צדיקים, יש צדיקים שהם נתקדשו מאבותיהם, שהיו קדושים ויראים ושלמים, ולכן התורה מחזרת על אכסניא שלה והם מלאים תורה ומצוות, ומחמת שזכות אבותם מסייעתם, אבל לפעמים הם יכולים לבוא על ידי זה לפניו וגדלות ויפלו מהר ממדרגתם.

אבל יש צדיקים הנקראים "נזירים" על שם פרישותם מעצמם מכיון שהם בני עניי הדעת, והצדיקים ההם לא במהרה הם יכולים ליפול ממדרגתם הקושה, דמכיון שאין להם על מה שיסמוכו, הם נכנעים בדעתם ומשגיחים על עצמם בעינא פקיא תמיד בלי הפסק שלא יפלו ח"ו ממדרגותם זהו מש"כ "אמור אל הכהנים בני אהרן" שזה רמז לאותן הצדיקים אשר הם בני צדיקים והם נראים "בני אהרן" תזהיר אותם מאוד שלא יעלה על מחשבתם כלל יחוס אבותיהם, ורק שינזרו ויפרשו לעצמם פרישות מחדש ויבחרו להם הדרך הטובה, זה מה שכתב דבר אל אהרן ואל בניו, וינזרו מקודשי בני ישראל, ר"ל שגם הם יהיו נזירים ופרושים מעצמם וישגיחו גם כן על עצמם מאוד, ולא ישגיחו על זכות אבותם, כדי שלא יבוא להם חלילה, איזה התנשאות מחמת יחוסיהם, כי תועבת ה' כל גבה לב.

זהו פירוש "אמור ואמרת" שהוא רמז לשתי מדריגות, שה' ציוה למשה שהוא צריך לחזור הדבר אליהם ולכפול להם הדבר, כדי שלא יחשבו שזכות אבותם הוא מסייעתם, ויפלו חלילה, ע"י זה לגיאות, ואז לא יפעלו כלום, זה מה שכתב "ואמרת אליהם פירוש שלא ישגיחו על זכות אבותיהם, כי אם על עצמם, זהו אמירה שתאמר להם את תיבת "אליהם" שיביטו רק על עצמם, זהו אמירה שתאמר להם את תיבת אליהם, שיביטו רק על עצמם כאילו אין להם זכות אבות כלל, זהו מש"כ לנפש לא יטמא בעמיו" כי על ידי עמיו, שהם היחוס אבותם, הם יכולים לטמא הנפש, ולכן הוכפל להם הדבר הזה מאוד, שיהיה להם הרגל דבר, ויבחרו הדרך הישרה ואז טוב להם ע"כ.

דברי אלוקים חיים

אמור אל הכהנים בני אהרן (כא, א)

אמרות ה' אמרות טהורות, למה הקב"ה מזהיר את ישראל בשביל קדושתן וטהרתן (מדרש תנחומא) כיון שבני ישראל הם כה קדושים וטהורים, לפיכך עליהם להיות מופרשים מכל טומאה ותועבה יותר מכל אומה אחרת. בן מלך שאוכל מאכל גס מיד הוא לוקה בחולי, אבל איש כפר פשוט אינו נוח לחלות כה מהר. מפאת קדושתם ועדינותם, רגישים בני ישראל מאוד על לגבי טומאה קלה שמזיקה להם, ועל כן יש להזהירם מאוד על כך.

(דברי שערי חיים)

וקדשתו (כא-ח) פרש"י: בעל כרחו.

מכאן כי רק כהן הבורח מן הכבוד עליך לכבדו בעל כרחו. אבל מי שמעוניין בכבוד אין אתה מצווה על כבודו...

(הרה"ק יצחק מווארקא זצ"ל)

והניף את העומר לפני ה' (כ"ג י"א). והניף הוא לשון ניאוף, פירוש שאפילו מי שנואף עצמו בעבירה גדולה כזו – את העומר – כשהוא מקושר עם הצדיק – נמחל לו, זה מרומז בתיבת את העומר – רומז על הצדיק, וכמאמרם ז"ל (סנהדרין ק') עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות, ועומר מספרו ש"י, ובהתקשרותך עמו אזי תזכה שתהיה לפני ה', ובלבד שלא יוסיף חטא על פשע, וישמור עצמו להבא שלא ישוב לכסלה.

(אור לשמים)

וספרתם לכם ממחרת השבת. (כג, טו) הנה עיקר בקשתם של ישראל הוא שיכלו לעבוד את השי"ת כראוי, זהו כל מגמתם בעתירתם לפניו, ולא על צרכם ופרנסתם. אמנם יש עת לישראל שאינם במדרגה זו ומתפללים להשי"ת עבור עניני צרכם ופרנסתם, אפס כשישראל הם במדרגה גדולה, אז אינם חושבים בכלל להעתיך עבור צרכם. הנה זו המדרגה לבקש הכל עבור עבדות ה' זה נקרא שבת, כי שבת הוא מעין עולם הבא ואין שום אחיזה מעולם הזה, זהו כוונת הפסוק "וספרתם לכם" – מלשון ספיר ומאיר – פירוש אימתי תביאו בהירות בעסקי ה"לכם" בעניני פרנסה וצרכי האדם "ממחרת השבת" כשאתם בבחינת אחר השבת, אמנם כשאתם בבחינת השבת אזי ישכח מאצליכם לבקש טובה עבורכם.

(קדושת לוי)

ולקחתם לכם פרי עץ הדר (כג' מ') כאשר תקדשו את הדברים הגשמיים 'לכם' אזי הם יתעלו להיות 'פרי עץ הדר'.

(אמרי חיים)

המוציא אתכם מארץ מצרים (כב' לג') מארץ מצרים מבית עבדים שהוא תכלית שני היציאות שייגמור רק לעתיד לכן ראשי תיבות מארץ מצרים מבית עבדים כמספר 'קץ' וסופי תיבות כמספר 'תקע' מבית עבדים עם האותיות והכולל כמספר בשופר' שהוא תקע בשופר גדול שהוא לעדן קץ במהרה.

(כ"ק אדמוה"ז ב' שולחן הטהור ז"ע משומרי אמונים)

אהרן ואמרת אליהם" כלומר שרק להם תגיד שהם צדיקים וישמעו בקולך.

ועוד הבאנו בשבוע שעבר לפרש על פי דברי השלה"ק על הפסוק אל תוכיח לך פן ישנאיך אבל תוכיח חכם ויאהובך, כלומר שאדם הרוצה להוכיח להשני אל יוכיחו בכעס ובגנאי לומר לו לך אתה, אלא יאמר לו שחכם אתה ולמה תעשה שטות כזאת, ואז הוא יאהב אותך ויקבל תוכחתך. ולפי זה גם כאן שכוונת הפסוק לומר למשה שיאמר אל הכהנים הק' שהם בני אהרן הק', ולכן נאה להם שלא יטמאו את עצמם לנפש, ואז זה יעשה פרי שיקבלו את דבריו שהם דברי אלוקים חיים ומאת ה' יתברך הם נאמרים.

והנה אנו נמצאים בימי הספירה שהמה ימי הקטנות שנוהג בהם בדיני אבלות במקצתם מחמת פטירתם של תלמידי רבי עקיבא, ופרשת אמור נמצא בימים האלו, ובזו הפרשה כתוב שמירת שבת וכל המועדים וימים הטובים שהם ימי הגדלות כנודע, ומובא (בספר חיים ושלום) מהרה"ק המנחת אלעזר ז"ע שהכוונה בזה להאיר בהם מבחינת גדלות בתוך ימי הדינים והקטנות להמתיקן, חזק שפירש רש"י הק' להזהיר גדולים על הקטנים, שלהזהיר זה הוא מלשון "זהירו כזוהר הרקיע" וקאמר הכוונה שקריאת ימי הגדלות של הימים טובים שכתובין בפרשה זו הוא כדי להזהיר גדולים על הקטנים, בימים אלו של ספירה כדי להאיר לנו את הימים האלו.

והנה אנו נמצאים סמוכין ליום הנורא והקדוש של ל"ג בעומר שהוא יום הילולא דר' שמעון בר יוחאי התנא הק' אשר גילה האור המופלא של הזוהר הק' המאיר לעולם כולה באור זרוע לצדיק הק' הרשב"י וחבריו הק' שהם בבחינת זהירו כזוהר הרקיע שבזכותם נזכה להיגאל בגאולה השלימה, וכמו שכתבו הספרים הק' שבזכות גילוי תורת הרשב"י שזה פנימיות התורה ובעיקר הגילויים הנוראים של האריז"ל וחבריו הק' ועד גילוי תורת הבעש"ט הק' שבזכותם נזכה להיגאל בגאולה השלימה וכמו שכתוב בספר הק' דגל מחנה אפרים בפרשת בשלח על הפסוק ובני ישראל יוצאים ביד רמה (שמות יד, ח) והתרגום אנקלוס תירגם ובני ישראל נפקין ברי"ש גל"י וכתב הרה"ק בעל הדגל [מחנה אפרים] שהוא על דרך דאיתא בזה"ק שבספרא דא [שהוא ספר הזוהר] יפקון מן גלותא, ומבואר שם עוד יותר דכשיתגלה הספר הזוהר, אז בא יפקון מן גלותא חזו שמרומז הפסוק הזה ובני ישראל יוצאים, היינו מן הגלות ביד רמה וכתרגומו בריש גלי, שברי"ש הוא ראשי תיבות ר'בי ש'מעון בר' יוחאי, גל"י פירושו כשיתגלה ספרו הקדוש שהוא ספר הזוהר אז בא יפקון מן גלותא והבן

ויהי רצון שבימים האלו של הספירה נתחזק כולנו באחדות ובאהבת ישראל ולנהוג כבוד זה לזה, לתקן החטא שהיה שלא נהגו כבוד זה לזה ובזכות זה, וגם בזכות שנתחזק בתורה ויראת שמים נזכה להגאולה שלימה, שמבואר כבר בזה"ק שבחג השבועות נצא מן הגלות בזכות קבלת התורה, ויעזור ה' יתברך שברחמים וחסדים מגולים נצא להגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו במהרה בימינו, אמן.

והנה שמעתי לפרש הדברים על פי דרכו של הרבי ר' אלימלך זי"ע, אבל קצת באופן אחר ולומר שאע"פ שדרך העולם הוא שמתגאים ביחוס וסומכין על זה מ"מ ציינו שיש אופנים שהיחוס מביא לאדם להיות שפל בעיניו ואדרבה מביאו למידת העניויות באופן שהוא חושב מי אני נגד אבותי הק' פארי היחוס שאני כלום נגדם ונגד גדולתם וקדושתם ועשייתם רצון ה' יתברך ואיך אני נראה נגדם ולכן הוא מתחזק כל הזמן ורוצה להגיע למעשי אבותיו.

אבל הצדיק שאין לו יחוס והוא ממשפחה פשוטה ביותר הוא יכול להגיע למידת הגאווה ולחשוב כי הוא נגד אבותיו צדיק הוא, ואדרבה הוא חשוב ביותר שהוא הגיע למדרגת הצדיקים מבלי שיהיה לו איזה זכות אבות, אבל הוא יכול להגיע שיתרשל ח"ו מעבודת ה' ויחשוב שדי לו בכך שהוא נגד אבותיו נקרא צדיק, אבל למעשה זה לא נכון כי האדם צריך להיות לו גאווה דקדושה, בבחינת ויגבה לבו בדרכו ה', וצריך שיאמר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב וכן אמרו חז"ל חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, כלומר דמכיון שהוא יחזיק את עצמו חשוב, הוא יפרוש מן העבירות ויעבוד את ה' יותר ויותר.

ולכן יוצא לפי זה שלהצדיק שיש לו יחוס יכול הוא להגיע לענווה הפסולה, ויכול ח"ו לגרום לו התקררות מעבודת ה' ולכן אמר הכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן שידעו בעצמם שהם בני אהרן שידעו הם חשיבות עצמם שהם מיוחסים וקדושים מרחם, חזק יביאם שלא יהיו טמא לנפש שלא יפגמו עצמם בעבירה חלילה, כי בן מלך כשידע בעצמו שהוא בן מלך, אז הוא יכול לבוא בהנהגתו לעשות רע חזק הוא מה שפירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, שאף שהוא חשוב הוא קטן נגד אבותיו, מכל מקום צריך להזהירו שיהיה הגדלות של היחוס אבותיו עליו, בכדי שישמור את עצמו שלא יתלכלך את עצמו, ויהיה בעיניו מיוחס ובן מלך, ועל ידי זה יחוס על נפשו וישים עין פקוחה על כל מעשיו.

ולהצדיק שאינו מיוחס יאמר הכתוב שידע שה' אומר זאת מדבר דוקא להכהנים שהם בני אהרן, שאין השכינה שורה אלא על מיוחסים שאע"פ שאין היחס עיקר בעבודת השם, מ"מ זה הרבה מסייע לעבודת השם יתברך כידוע, ולכן יקטין את עצמו הצדיק שאינו מיוחס ואל יאמר זכה לכל זאת בשביל כוחו ועוצם ידו כי זה ענין גאווה אסורה אלא יאמר כי גם הוא מבני אברהם יצחק ויעקב, ואף על פי שיש הפסקים גדולים עד אליו, מ"מ נקראו כל ישראל בני אברהם יצחק ויעקב ובזכותם, הגיע הוא למה שהגיע בתורה ובמצוות ובקדושה, ולא יתלה שבזכותו הוא הגיע למה שהגיע ודו"ק

ונראה עוד לומר בדרך אפשר לפרש מה שכתוב אמור אל הכהנים בני אהרן ופירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, עלי מה שדיברנו מזה בשבוע שעבר על הפסוק ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו', והבאנו את דברי הנועם אלימלך שכ' שה' ציוה למשה שידבר תוכחה רק לאהרן אחיו הצדיק ובניו המקשיבים למוסר ולתוכחה ורוצים לשמוע שאליהם יגיד ויורה אבל לא יוכיח לאנשים לצים וריקנים שלא יכנסו הדברים לאזניהם כלל ע"ש, ולפי זה אפשר לומר גם כאן בכוונת הפסוק "אמור אל הכהנים בני

עובדות חיים

ואשה גרושה מאישה לא יקחו(כא, ז)

בחדרו, או שוכב על מטתו ואינו יכול לישון, יהרהר במצות עשה "ונקדשתי בתוך בני ישראל" ידמה בנפשו ויצויר במחשבתו כאילו אש גדולה ונוראה בוערת לפניו, ולהבותיה עולות עד לב השמים והוא לשם קדושת שמו יתברך, שובר את טבעו ומפיל עצמו לתוך האש על קידוש השם, ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, נמצא שאינו שוכב או יושב בטל אלא מקיים מצות עשה דאורייתא שהיא יסוד האמונה והעמוד הגדול שכל בית ישראל נשען עליו. (שם)

ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו (כד, ט)
מעשה בבעל מאפיה באחת הערים הגדולות שהחליט לבדוק פעם אחת משקלם של מוצרי החלב והגבינה שקנה מן החלב, ונתברר לו שהחלבן מרמה את הלקוחות, שכן מדותיו ומשקלותיו לא היו מדויקים. אך מכל מקום לא רצה להוציא עליו מיד לעז עד שיברר את הדבר עד תומו. על כן טרח לבדוק ולשקול את הגבינות במשך מספר ימים ואכן ראה שבאופן עקבי ותמידי משקלם לוקה בחסר. לפיכך הלך בכעסו לבית הדין שבעיר והתלונן על החלבן שגוזל את הציבור. מיד בדקו חברי בית הדין את הנידון ונמצא שדברי האופה נכונים ומוצדקים, על כן הזמינו את החלבן לבית הדין והוכיחו אותו על כך נענה להם החלבן והצטדק, כי קונה הוא לחם במשקל מן האופה מידי יום ביומו, ומכיון שאין לו אבני משקולות להניח על המשקל כנגד החלב והגבינה, על כן הוא משתמש בלחם הזה שמשקלו ידוע, ומניחו על המשקל כדי לדעת לפי"ז משקלם של החלב והגבינה שהוא מוכר. ואם מוצריו לוקים בחסר הרי זה בגלל האופה שמשקל הלחם שמוכר לציבור לוקה בחסר וזה שגורם גם לו לגזול. ואכן לאחר בירור קצר מצאו שמשקל הלחם שמוציא האופה למכירה חסר הוא במשקלו המקובל... הנה כי כן זהו טבעו של האדם שרואה את נגעי זולתו ולא את נגעי עצמו ולמדנו ש"כל הפוסל במומו פוסל" ומתקיים בו "איש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו."

ולא תחללו את שם קדשי (כד, לב)

סיפרה בתו של החפץ חיים: "הייתי כבת שמונה כאשר פרצה מלחמת העולם הראשונה. החזית ה תקרבה לראדין בראשיתו של החורף הרוסי, כשהקור הצורב כבר החל חודר לעצמות. היה זה יום שישי אחרי הצהרים כאשר אבי החליט שהשהות בראדין אינה בטוחה וחייבים אנו להמלט לתוככי רוסיה, להתרחק מחזית המלחמה". עלינו לרכבת שעשתה דרכה מזרחה, והגיע זמן קבלת שבת. עפ"י ההלכה לא היה איסור בהמשך שהותינו ברכבת. שכן הנסיעה הוגדרה כפיקוח נפש. אבל אבי, החפץ חיים, החליט שמכיון שהוא והגאון רבי אלחנן וסרמן צ"ל שנתלווה עמנו לנסיעה, נראים כרבנים יהודים, הרי שהמצאותינו ברכבת בלל שבת תראה כחילול השם. לפיכך ירדנו שלושתינו בתחנה הקרובה כעשר דקות לפני שקיעת החמה. היתה זו תחנה שוממת באמצע הישימון, וכשירד הלילה בקשתי להרדם על האדמה הקרה כקרח. אבי הוריד את מעילו וכיסה אותי כדי שלא אקפא למוות, ורק לאחר צאת השבת עלינו לרכבת להמשך מסענו. כל זאת, כדי שלא יגרם ח"ו ספק של חילול השם בטעות.

(הגדת החפץ חיים)

רבי שלמה זלמן מוולוז'ין ישב פעם בבית הגר"א מוילנא, ובינתיים נכנס יהודי פשוט ותמים ושאל: "כהן אני, האם יש לי רשות לקחת גרושה?" "לשמע השאלה התמימה, פרצו העומדים בצחוק, והאיש הנכלם יצא והלך לו. אלא שרבי זלמ"ה בקש להחזירו מיד". האם לדרך רחוקה אתה רוצה לקחת את הגרושה? "השיב הלה: "לא, לדרך קצרה שלש פרסאות". "מותר לך, מותר לך!" אמר רבי זלמ"ה, והלה יצא ממנו שמח וטוב לב". ראו נא, פנה רבי זלמן אל הסובבים: "גם לשמוע שאלת תם, דרושה מעט פיקחות". הבנתי מיד כי היהודי הינו עגלון, ומתוך תמימות חשב כי אסור לו להסיע גרושה בעגלתו, ולכן שאלתיו אם לדרך רחוקה הוא נוסע, ומתוך תשובתו נוכחתי לדעת כי מסקנתי היתה נכונה, והוריתי לו אפוא להיתר."

והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם (כב, טז)

אנשי עיירה קטנה באו פעם אחת אל הרה"ק ר' מיכל מביאלה ושטחו לפניו את טענותיהם נגד השוחט ביישוב. הם תבעו מהרבי להורות כי השוחט הזה פסול למלאכת השחיטה ולהעבירו מהמשרה. הרבי האזין לדבריהם ונוכח שטענותיהם אינן רציניות, וכי מן הסתם אין זו אלא מחלוקת סתמית, שבעלי הבתים מבקשים לערב בה שיקולים של יראת שמים כביכול. נענה הרבי ואמר: "אתם יודעים שכדי לשחוט בהמה כדן, יש צורך בסכין שחיטה חדה ותמימה, בלי סירכות ופגימות. על-אחת-כמה-וכמה כשרוצים 'לשחוט' שוחט – יש לדקדק ולהבטיח שלא יהיו ב'סכין' פגימות. בטענותיכם מצאתי סירכות רבות, וב'סכין' כזאת אסור לשחוט..."

וכי תזבחו זבח תודה (כב, כט)

פעם הלך הגאון רבי בן ציון אבא שאול צ"ל ברחובה של עיר בליווי בנו הגאון רבי אליהו שליט"א. ניגש בחור, והגיש הזמנה לנשואיו. האיר לו פנים והביט בהזמנה. שאל לשלום הוריו, ברכו בברכת מזל טוב ואמר לבנו: "אני חייב להשתתף בחתונתו!" "תמה הבן. שכן היה זה לאחר מחלתו של רבי בן ציון, כשהשתקם והתאושש. ההליכה כבדה עליו, ולא השתתף אף בשמחות תלמידיו. בחור זה אינו מוכר, לא תלמיד אף לא שכן. א"כ לשמחה מה זו עושה? אמר לו רבי בן ציון: "הזוכר אתה את שבת החתן שלך לפני למעלה מעשרים שנה? לאחר התפלה יצאנו מבית הכנסת בשירה לעבר מקום הסעודה. והנה באמצע הדרך נפתחה דלת אחת החצרות בשכונת בית ישראל. אשה שמעה את השירה, יצאה וזרקה סוכריות. לפי הכתובת בהזמנה זו אמו של החתן". "היא השתתפה בשמחתי, בנישואי בני. עלי ליטול חלק בשמחתם בנישואי בנה".

(יגילו במלכם)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כ"ב ל"ב)

מסופר על הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, שהיה מבקש מאת אנשי שלומו, כי בכל שעה של בטלה יהיו כל מעייניהם בפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל" שהוא מצות עשה, וזו היתה לשונו: בכל עת ובכל רגע שאדם פנוי ואינו עוסק בתורה הקדושה, ובפרט בעת שהוא יושב בטל לבדו

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
בספרו גם אני אודך

[פ"ב מ"ד]

ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה.

יש לפרש דקאי על כאלה אנשים שחושבים דבגיל ששים שנה יתחילו ללמוד דאז הם כבר פנויים מעסקיהם דאי אפשר לעבוד אז כ"כ במסחר. ולכך הזהיר התנא דשמא לא תפנה דאין אדם יודע כמה זמן יחיה וכאמרם ז"ל (שבת קנג.) ישוב היום שמא ימות למחר. ולכך גם בשנות צעירותו יקבע עתים לתורה:

עוד יש לרמוז "שמא לא תפנה" ר"ת אותיות "לשת" ר"ל לששת ימים רמז דעיקר החשש שלא תפנה היינו בששת ימי המעשה דאז הטרדות רבות ועלול אתה להיות טרוד כ"כ עד שלא תפנה כלל ללמוד, משא"כ בשבת דהאדם פנוי מעסקיו ויש לו זמן ללמוד. ולכך קאמר והזהיר גם על ששת ימי המעשה דהטרדות רבות דלא יאמר כשאפנה אשנה, היינו שאמצא איזה זמן גם בששת ימי המעשה ללמוד כשאגמור את העבודה וכדו', דשמא לא תפנה ויהא לך טירדה אחרת, ולכך העצה לקבוע שיעורים בששת ימי המעשה ללמוד תורה תמידים כסדרן ולא יעבור אף אם הטרדות שלו רבות מאד.

והרה"ק משומרי אמונים זצ"ל בספרו טהרת הקודש מאמר מארי דחושבנא (פ"י) פי' אל תאמר לכשאפנה אשנה, דהיינו אשנה (בניקוד פתח) את דרכי כי שמא לא תפנה. ע"כ.

[פ"ב מ"ה]

ולא הביישן למד

ר"ת וס"ת "ולא הביישן למד" אותיות "דנו להא", רמז דאל יחשוב הביישן דמשום שהוא ביישן לא ידונו אותו בשמים שלא למד. ולכך רמז דידונו "להא" ר"ל "לזה" שהוא ביישן למה לא התגבר על הבושה ולא שאל לרב מה שלא הבין, דצריך להשתמש במידת הבושה רק כשבא לעבור עבירה ח"ו, ובאופן זה אמרינן לקמן [פ"ה מ"כ] ובושת פנים לגן עדן. דכל המתבייש לא במהרה הוא חוטא [נדריים כ.].

עוד יש לרמז דר"ת וס"ת "ולא הביישן למד" אותיות "דנו להא", ר"ל דידונו בשמים "השלא" שאל לרב "ולא" התגבר על הבושה וכנ"ל.

ולא הקפדן מלמד

ר"ת וס"ת "ולא הקפדן מלמד" אותיות "דנו מהא", רמז דדנין בשמים "מהא" ר"ל "מהמלמד" על שהיה קפדן, ועי"ז לא לימד כראוי לתלמידיו, ולכך הזהיר התנא שלא יהא המלמד קפדן דאם יהיה קפדן לא יוכל ללמד וגם ידונו אותו בשמים על זה.

וגם קאמר התנא דלא הקפדן מלמד הנפק"מ למנהלי הת"ת שלא יקחו לתלמוד תורה מלמד קפדן דזה לא ילמד לתלמידים כראוי. ואם לא ישגיחו ויקחו מלמד קפדן עלולים המנהלים לתת ע"ז הדין ח"ו, אלא יקחו מלמד שיסכים ללמד אפי' הרבה פעמים אותו סוגיא עד שיבינו כל התלמידים כראוי, ולא מתרגז על הסברת כמה וכמה פעמים את פשט הסוגיא.

ובמקום שאין אנשים השתדל להיות איש

שמעתי לפרש דמי דלא קאמר התנא השתדל להיות "האיש", אלא השתדל להיות "איש", רמז דלאו דוקא דמוכרח זה להיות האיש, אלא יכול להשתדל אצל אחר ג"כ שיסכים להיות "איש", [לישב בראש ולהורות הוראות וכמו שפי' הר"ע מברטנורה] וזהו השתדל [שאתה תשתדל], להיות איש [שהוא איש ראוי שיעמוד בראש].

ובביאור משנה זו עיין מה שפי' הרה"ק משומרי אמונים זצוק"ל בספרו שלחן הטהור שער צדקה והכנ"א פי"ב באורך עיי"ש.

[פ"ב מ"ג] **רבי שמעון אומר** הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה

ופי' הר"ע מברטנורה הוי זהיר לקרות ק"ש בעונתו וכן בתפילה להתפלל כל תפילה ותפילה בעונתה ע"כ.

ועיין בפי' יבין ובעז [תפארת ישראל] שדחה פי' זה דהוי זהיר קאי שיאמרם בעונתן לפי שזה חיוב גמור הוא ומס' אבות אינו אלא מילי דחסידות וכמו שאמרנו [ב"ק ל.] האי מאן דבעי למהוי חסידא

לקיים מילי דאבות. ולכך פי' דהוי זהיר קאי על הכוונה שיכוין מאד בק"ש ותפילה, עיי"ש שהאריך בזה.

ונראה עוד לפרש בס"ד דהוי זהיר קאי על דקדוק התיבות שיוציאם היטב בשפתו והטעם שהזהיר רק בק"ש ותפילה ולא בלימוד י"ל עפ"י מה דכתב ברמ"א בש"ע או"ח סימן ס"א סעיף כ"ב (אחרי שהאריך שם המחבר בכל דקדוקי התיבות שצריך ליזהר בק"ש) וז"ל והוא הדין הקורא בתורה בבניאים ובכתובים יש ליזהר. עכ"ל.

ובמ"ב שם ס"ק ל"ה הביא מב"י בשם רד"ק דהטעם דהזהירו על ק"ש [ולא על תורה וכו'] משום שמסורה לכל ויש בה יחוד שמים. ע"כ. ולפי"ז י"ל דגם תפילה בכלל זה דמסורה לכל וגם טעם השני שיש בק"ש דיש בה יחוד שמים י"ל דדומה לזה קצת תפילה דהוי עבודה לו יתברך והוי כמו יחוד שמים, ולכך הזהיר התנא בק"ש ובתפילה שיהיה זהיר בדקדוק התיבות.

ועיין ברש"י דלא גריס בתפילה ולפי גירסתו י"ל דהזהיר דוקא בק"ש לפי שסבר דרק בזה יש יחוד שמים, משא"כ תפילה [וכמו בשו"ע שם דהזהירו רק על ק"ש].

ועיין במדרש שמואל דכתב דרבינו יונה גריס הוי זהיר בק"ש יותר מבתפילה ופירוש (רבינו יונה) הטעם כי זמן התפילה הוא רחב עד ד' שעות וזמן ק"ש קצר כותיקין עם הנץ החמה וזה לשון הוי זהיר כי צריך זהירות גדולה [והובא בתיו"ט].

ולפי דרכנו י"ל עוד הסבר לגירסא זו דגרס רבינו יונה הוי זהיר בק"ש יותר מבתפילה לפי שדוקא בק"ש יש יחוד שמים, ולפיכך הזהיר עליה ביותר לדקדק באותיותיה.

ועיין בספר יסוד ושורש העבודה שער הרביעי פרק ז' שהאריך בטעותים השכיחים בק"ש אם לא מדקדקים כראוי בתיבות יעו"ש באורך.

ויש לרמז לפירוש זה דהוי זהיר קאי על דקדוק התיבות דכן "זהיר" עולה כמספר "דקדוק בו" רמז דמה דאמר הוי "זהיר" בק"ש ובתפילה הכוונה שידקדק היטב באותיותיה". [דלשון "דקדוק" קאי על דקדוק "האותיות" וכמו שאמרנו בברכות (טו.) קרא ולא דקדק באותיותיה וכו' ושם (עמוד ב') כל הקורא ק"ש ומדקדק באותיותיה וכו'].

רבי שמעון אומר הוי זהיר בקריאת שמע ובתפילה

ברבינו יונה משמע דגריס הוי זהיר בק"ש יותר מבתפילה. ופי' הטעם כי זמן התפילה הוא רחב עד ד' שעות וזמן ק"ש קצר כותיקין עם הנץ החמה. ע"כ.

ועיין בתפארת ישראל שפי' דהוי זהיר ר"ל שיכוין בהם מאד וגרס כגירסא הפשוטה הוי זהיר בק"ש ובתפילה.

ויש גם לפרש פי' זה דהוי זהיר קאי על הכוונה שיכוין בהן גם אם ניגרוס כגירסת הרבינו יונה הנ"ל דגריס הוי זהיר בקריאת שמע יותר מבתפילה, ויתבאר ע"פ מה שכתב הבעש"ט זי"ע בצוואתו אות ב' וזה לשונו, לדקדק בקריאת שמע בכל תיבה ותיבה והוא דבר גדול, הגם שאי אפשר לו להתפלל בלי מחשבה זרה ירגיל עצמו בקריאת שמע בלי מחשבה זרה, וסימנך כל הקורא קריאת שמע מזיקין בדילין ממנו, הן היזק הגוף הן היזק הנפש. עכ"ל. ולפי דבריו י"ל דהזהיר לכוין בק"ש יותר מבתפילה ר"ל באופן שאי אפשר לו להתפלל בלי מחשבה זרה, אז בקריאת שמע יהא זהיר יותר שיאמרנו בכוונה בלי מחשבה זרה וכנ"ל.

ועיין בפרש"י דלא גרס בתפילה אלא הוי זהיר בקריאת שמע ע"כ. **וג"כ** יתבאר כנ"ל דהוי זהיר ר"ל בכוונה, והזהיר רק על ק"ש ולא על תפילה, לפי שגם אם אי אפשר לו להתפלל בלי מחשבה זרה אז הזהיר עכ"פ דבק"ש יהיה זהיר לאומרנו בכוונה בלי מחשבה זרה וכנ"ל מצוואת הבעש"ט זי"ע.

מערכת "אמונת חיים" שע"י מוסדות קראלי

לתרומות והנצחות ניתן לפנות לטל. 057-3118494

הארות והערות לתד. 3070 ב"ב דוא"ל 3118494@gmail.com